

“CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞI”NDA YER ALAN BAZI HÜKÜMLERİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ...

Av. Talih UYAR*

* Avukat; Dokuz Eylül Üniversitesi E. Öğretim Görevlisi

İcra ve İflas Kanunu'muzun ihtiyaç duyulan bazı maddelerinde değişiklik yapmak yerine, bütün maddelerinin gözden geçirilerek yeni bir İcra ve İflas Kanunu hazırlama çalışmalarına 09.02.2015 tarihinde -yeni bir Bilim Komisyonu oluşturularak- başlanmış ve bu çalışma, geçtiğimiz günlerde (Temmuz/2025 tarihinde) hazırlanan Taslağın -“Cebri İcra Kanunu Taslağı” başlığı ile- Adalet Bakanlığı'na sunulması ile sona ermiş ve Adalet Bakanlığı bu Taslağı Ağustos/2025 tarihinde kamuoyuna duyurmuştur...

İcra ve İflas Kanunu'nda bugüne kadar, dördü “*Kanun Hükmünde Karar-nameler*” yoluyla olmak üzere, toplam kırk bir değişiklik yapılmıştır...

Yeni Kanun Taslağı'nın kaleme alınmasında takip edilen ilkeler:

- √ Bilim Komisyonu, çalışmalarının ilk aşamasında “Alt Komisyonlar” halinde görev yapmış, Alt Komisyon çalışmaları Komisyon'un bütün üyelerinin katıldığı çalışmalarda değerlendirildikten sonra ortaya çıkan metin sınırlı sayıda üyenin katıldığı “Yazılım Komisyonu” tarafından işlenmiş nihayet, üçüncü aşamada, yalnızca Türkçenin doğru kullanılması bakımından dil yönünden gözden geçirilmiştir. İstisnaen, Taslağın Deniz İcra ve İcra Ceza hükümleri ise müstakil alt komisyonlar tarafından hazırlanarak metnin kalan kısmına ilave edilmiştir.

Komisyon çalışmaları boyunca çok sayıda öğretim üyesi de hakkında tez veya monografi kaleme aldıkları konuların müzakeresi için yapılacak toplantılara katılmak üzere çalışmalara davet edilmişlerdir.

- √ Taslağın tamamı bakımından üzerinde önemle durulan ilke, yürürlükteki Kanunun, yıllar içinde parça parça yapılan değişiklik ve ilavelerle anlaşılması ve uygulanması güç bir hal alan metninin, yine doktrinde yapılan bir benzetmeyle labirente dönüşmüş kurallarının, kolayca anlaşılabilir ve uygulanabilir bir sadeliğe kavuşturulması için çaba gösterilmiş olmasıdır. “Haciz yoluyla ilamsız icra ve mahcuz mala istihkak davası” hakkındaki Taslak hükümleri bu sadeleştirmeye örnek olarak gösterilebilir.
- √ Taslakta, kanun maddelerinin kolayca okunup anlaşılmasını sağlamak için, mümkün olduğunca kanun içi atıflardan kaçınılmış; her bir kanun maddesinin başka maddelere başvurmaya lüzum olmaksızın anlaşılabilmesi uğruna, bazı hususların ilgili her kanun maddesinde tekrar ifade edilmesi yöntemi tercih edilmiştir.

- √ Taslak, aynı açıklığı sağlama amacı doğrultusunda, yürürlükteki İcra ve İflas Kanunu hakkındaki istikrar kazanmış yargı içtihatlarının bir bölümünü kanun hükümlerine yansıtacak kanun değişiklikleri öngörmektedir.
- √ Taslaktaki hükümlerin kaleme alınmasında günümüz Türkçesi kullanılmıştır. Kullanılan günlük dile ait sözcüklerin ve hukuk terimlerinin belirlenmesinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Türk Medeni Kanunu başta olmak üzere yeni mevzuatta kullanılan sözcük ve terimler tercih edilmiş; yazım kuralları bakımından Türk Dil Kurumunun yazım kılavuzu esas alınmıştır. Kullanımdan düşmüş yabancı kökenli kelimeler bugün yaygın şekilde kullanılan sözcüklerle değiştirilmiştir.
- √ Kanun metninin sistematığı birkaç istisna dışında muhafaza edilmiştir. Söz konusu istisnai haller olarak hacizli mala istihkak davaları hakkındaki hükümlerin, tasarrufun iptali davalarından sonra gelecek şekilde Kanunun Üçüncü Kitabına nakledilmesi ve halen Türk Ticaret Kanununda yer alan Deniz İcra hükümlerinin ise İcra Ceza hükümlerinden önce, ‘Dördüncü Kitap’ başlığı altında Cebri İcra Kanununa alınmış olması, abonelik sözleşmesinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin takip usulü hakkındaki 7155 sayılı Kanun hükümlerinin de, bazı değişikliklerle Cebri İcra Kanununa dahil edilmesi zikredilmelidir. (Bknz: Genel Gerekçe)

Komisyon üyesi Sayın Prof. Dr. Sema TAŞPINAR AYVAZ’ın 10 Ekim 2025 tarihli, 21. MİHBİR (Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Birliği) – Antalya toplantısında ifade ettiği gibi; Cebri İcra Kanunu Taslağı’nın İcra ve İflas Kanunu’nda yaptığı değişiklikleri üç grupta toplayabiliriz:

- √ İlk olarak yürürlükteki İcra ve İflas Kanunu’nun değişikliğe tabi tutulmayan tek bir maddesinin bulunmadığının ifade edelim. Her bir kanun maddesinde en azından dilin sadeleştirilmesi için değişiklikler yapılmış, bütün madde numaraları değişmiştir.
- √ ‘Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun (ASPAK)’ ve ‘deniz icra hukuku hükümleri’ buraya eklenmiştir.
- √ İkinci olarak kanunda düzenlenen bir müessesenin mahiyetinde önemli bir değişiklik yapmamakla birlikte metni daha sade ve kolay anlaşılır kılmak için yapılan bazı değişiklikler vardır. Bu değişikliklere örnek

olarak ‘tatil ve askıya alma halleri’ni yeniden düzenleyen 40 ilâ 43. madde hükümleri ile ‘konkordato kısmı’nda kanun yollarına başvuru ile ilgili yeni düzenlemeler zikredilebilir.

- √ Üçüncü bir grup değişiklik ise; kanun sisteminde esaslı farklıklar meydana getiren, kelimenin gerçek anlamıyla reform niteliğindeki yeni hükümlerdir. Bu son grup değişikliklere örnek olarak, ‘ilamların icra kabiliyetinin istinaf aşamasından sonra ortaya çıkacağını kabul eden ve ilamsız icrayı belgeye dayandırma zorunluluğunu getiren’ taslak hükümleri gösterilebilir.

TEMEL DEĞİŞİKLİKLER

1- Teşkilata İlişkin

- √ İcra mahkemelerinin yapısında ve görevlerinde meydana gelen değişiklikler, itirazın geçici-kesin kaldırılmasının kaldırılması nedeniyle alacağın esasına ilişkin yargılamaya ilişkin yetkilerinin olmaması, daha dar bir alanda çalışmaları.
- √ İcra hukuk ve icra ceza mahkemeleri kurulması.
- √ İflâs mahkemeleri kurulması.

2- Cebri İcra Yollarına İlişkin

- √ ‘Bireysel icra’ adı da verilen ‘cüz’i icra’da temel olarak ilâmsız ve ilâmlı takip ayrımı korunmuş, ancak ilâmsız icra içinde yer alan ‘kambiyo senetlerine özgü takip yolu’ kaldırılmıştır. Böylece ‘genel haciz yolu’- ‘kambiyo senetlerine özgü haciz yolu’ ayrımı kalmadığı için, tek takip yolu, “haciz yoluyla takip” olmuştur.
- √ Bunun dışında ‘rehnin paraya çevrilmesi’ ve ‘kiralanan taşınmazların ilâmsız tahliyesi’ korunmuş ancak icra mahkemesinin bu takipteki görevleri sulh hukuk mahkemesine verilmiştir.

3- Şikâyete İlişkin Değişiklikler

- √ ‘İcra dairelerinin tebligat usulsüzlüğünü re’sen gözetebilmesi’, ‘üçüncü kişilere şikâyet olanağı tanınması’ ve ‘şikâyetten farklı hükümsüz işlemlerin tanınması’...

4- Haciz Yoluyla Takipte “Belge” Aranması

- √ Yeni kanun taslağı hakkında çalışılırken tümüyle tekrar İsviçre’ye dönülmesi arzu edilmemiştir. Zira 90 yılı aşkın bir süre Türk hukukuna özgü bir kimlik kazanan ve ihtiyaçlara da cevap verdiği kabul edilen ilamsız icranın tümüyle kaldırılması uygun bulunmamış; revizyona gidilmesi kabul edilmiştir.
- √ Bu anlamda ilk olarak, ‘belgesiz ilâmsız icra takibi’ yapılması yasaklanmıştır. Esasen elinde hiçbir belgesi, senedi veya sözleşmesi olmayan bir kişinin önceden mahkemeye gidip ilam almadan icra dairesine başvurup takip yapmasını sağlayan yol, dünyada sadece Türkiye’de vardır diyebiliriz. Zira bizim kaynağımızı teşkil eden İsviçre’de de böyle bir takip yolu yoktur. Tümüyle Türk hukukuna özgü olan bu yol, pek çok kötüye kullanmaya sebep olmuştur. Çünkü basit bir takip talebi ve bunun üzerine icra dairesi tarafından alacaklının alacağı veya belgesi olup olmadığına bakılmaksızın gönderilen ödeme emri üzerine borçlunun 7 gün içinde icra dairesine itiraz etmemesi nedeniyle takibin kesinleşip derhal borçlunun mallarının haczedilmesi mümkündür. Bundan sonra borçlunun takibe karşı çıkması veya menfi tespit davası açması mümkün ise de, haczi engelleyemeyen borçlunun, mallarının satılmasını önlemek için takip konusu alacağın %115’i oranında teminat göstermekten başka çaresi yoktur. İşte ilamsız icra, dünyada örneği görülmeyecek şekilde bazı anomaliler içeren bir sistemdir. Bu bakımdan ilamsız icra takibini tümüyle ortadan kaldırmak şeklinde olmasa da bir sınırlama getirmek yoluna gidilmiştir. Bundan böyle alacaklı olunduğu iddiası yeterli değildir: “Elinde takip konusu para veya teminat alacağı hakkında resmî dairelerin ya da yetkili makamların düzenledikleri yahut onayladıkları bir belge veyahut sözleşmeler dahil, alacağın doğum sebebini ispata elverişli senet ya da iki tarafı da tacir olan icra takiplerinde itiraz edilmemiş fatura bulunmayan alacaklı ilamsız icra yoluna başvuramaz”. “ALACAK BELGESİ” (CİKT m. 87)

5- “İtirazın Giderilmesi” İçin Tek Bir Yol Bulunması: İtirazın İptali

- √ İlamsız icra bakımından önemli yenilik, ilamsız icraya özgü icra mahkemelerindeki “itirazın kaldırılması” yolunun kaldırılmış olmasıdır. Böylece icra mahkemelerinde sınırlı belgelerle takibin devamına karar verilmesi, ardından genel mahkemelerde tekrar dava açılabilmesi şeklindeki ikili yapı sona erecek, takibine itiraz edilen alacaklı, sadece

'itirazın iptali davası' açabilecektir. Bu dava da, ilgili genel veya özel görevli mahkemede görülür.

6- Menfi Tespit Davasında Teminat Bakımından Yapılan Değişiklikler

- √ Borçlunun kendisine karşı icra takibi başlatılmasından önce veya sonra 'borçlu olmadığı için' menfi tespit davası açması mümkündür. Borçlunun icra takibi başladıktan sonra kendisine karşı başlatılan takibi, haczi veya malların paraya çevrilmesini durdurması ancak %115 teminat göstermesi veya takip konusu borcu depo etmesi ve ayrıca %15 de teminat göstermesiyle mümkündür. Bu ise borçlular bakımından ağır ve ölçüsüz olabilmekteydi. Taslakla, takipten önce açılan menfi tespit davasında 'takibin başlatılması' dahi engellenebilecektir. Öte yandan mahkeme, takibin teminatlı veya teminatsız durdurulmasına karar verebilecektir. Ayrıca yukarıda belirtilen %115 gibi ağır teminat yükünün haksız olduğu kanısıyla, Taslakta kademeli (%20 veya %40 gibi) bir teminatla 'takibin, haczin veya satışın durdurulması' hususları yeniden düzenlenmiştir...

7- Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması

- √ İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte, ipotekli mal 'aile konutu' ise eşe de ödeme veya icra emri gönderilmesi düzenlenmiştir.
- √ Aynı şekilde borçlunun eşinin meskeniyet şikayetinde bulunma hakkı da kabul edilmiştir.
- √ Uygulamada çokça şikâyet konusu olan '89 ihbarnamesi' adı verilen ve takiple ilgisi olmayan üçüncü kişilerin takip konusu borçtan sorumlu olması sonucunu doğuran hükümler tamamen değişmiştir. Buna göre, mevcut sistemde takip borçlusuna borçlu olduğu iddia edilen 3. kişiye gönderilen ihbarnamede takip borçlusuna 'borcu yoksa itiraz etmesi, aksi halde borcun zimmetinde sayılacağı' ihtar edilmektedir. Böylece 3. Kişi, borçtan sorumlu olmamak için bir itiraz külfeti altına sokulmaktadır. Bu şekilde borçluya üst üste iki haciz ihbarnamesi ve son olarak da üçüncü bir uyarı gönderilmektedir. Taslakta ise hareket etme yükümlülüğü üçüncü kişiden alınıp, takip alacaklısına verilmiştir. Buna göre, artık üç defa gönderilecek bir haciz ihbarnamesi olmayacak, üçüncü kişiye gönderilen ihbarnameye süresi içinde itiraz edilmemesi halinde 'üçüncü kişinin böyle bir iddiayı kabul etmediği' sonucu çıkarılacak ve alacaklı, üçüncü kişiye dava açabilecektir...

8- Haczi ve Paraya Çevrilmesi Özelliğ Gösteren Malvarlığı Değerleri

- √ ‘Kripto varlıkların haczi ve satışı’ ile ‘kayden izlenen sermaye piyasası araçlarının haczi’ şirket ve kooperatif payları ile tasfiye payının haczi, açık ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.
- √ Yine ‘İcra takibine konu alacakların haczi’ de (CİKT m. 173) özel olarak düzenlenmiştir.

9- Haczedilmezlik, Ücret ve Maaş Haczi

- √ Bu hususa daha geniş olarak Taslak’ta yer verilmiştir. ‘Yapay organlar’, ‘tekerlekli sandalye’, ‘işitme cihazı’ veya ‘protez’ gibi bedensel engel veya önemli hastalıklar nedeniyle kullanılan eşya, araç veya gereçler de madde kapsamına dahil edilmiştir.
- √ Ayrıca ücretlerdeki nerdeyse ‘maktu’ hâle gelen ¼ oranı kaldırıldı ve ‘kademeli bir haciz’ söz konusu oldu (CİKT m. 162). Örneğin;

“Geliri net asgari ücret kadar olanlar için gelirinin onda biri; borçlunun muvafakati ile dahi asgari ücretin bu oranın üstünde kalan kısmı haczedilemeyecek, haciz vuku bulmuş ve ödeme yapılmışsa şikâyet tarihinden önceki ödemeler geri istenemeyecektir. Geliri net asgari ücretin iki katına kadar olanlar için gelirinin onda ikisi haczedilebilecektir.”

10- Takibin Düşmesi

- √ ‘Süresi içinde haciz istenmemesi hâlinde takibin düşmesi’ (CİKT m. 156, 6) ve ‘dosyaların kapanması’ esas önemli bir yenilik olarak benimsenmiştir.

11- Aciz Belgesi Düzenleme Zorunluluğu

- √ İcra dairesinin, ‘haciz sırasında yapılan araştırma sonucunda borçluya ait haczedilebilen bir mal, hak ve alacak bulunmadığını tespit ederse, re’sen 262. maddedeki sonuçları doğuran kesin aciz belgesi hükmünde bir belge düzenleyebilmesi’ öngörülmüştür (CİKT m. 203).

12- İlamlı İcra

- √ ‘İlk derece mahkemesi kararlarının çok erken bir aşamada, gerekçeli kararın yazılması üzerine derhal icra edilebilir olması’ kuralı terk edilmekte, fakat ‘ilk derece mahkemesi kararlarının icra kabiliyeti kazanmasını kanun yolları yargılamasının sonuna kadar ertelemenin

yol açacağı sakıncayı da göz önünde bulundurularak' taraflar arasındaki menfaat dengesini gözeterek bir yol benimsenmiş olmaktadır. (CİKT m. 53).

- √ 'Derhâl icra edilememenin sosyal nedenler ve ihtiyaçlar göz önüne alınarak' istisnaları öngörülmüştür. Öte yandan derhâl icranın yarattığı 'icranın iadesi' sorunları da bertaraf edilmek istenmiştir. Adli istatistikler de ilk derece mahkemesi kararlarının yarısının kaldırıldığını göstermektedir. 'İcra iadesi' saklı ve ötelenmiş birçok sorunu da getirmektedir. Davacının menfaatlerini korumak bakımından, elinde ilam bulunan alacaklının mahkemedeki 'teminat göstermeden' ihtiyati haciz kararı alma imkânının Taslak'ta da devam etmekte olduğu hususunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir...

13- **Vekâlet Ücretine İlişkin Değişiklikler**

- √ Sadece ilama dayalı takipler bakımından borçlunun durumunun ağırlaştırılamaması ve süresi içinde ödemeye ilişkin bir düzenleme yapılmıştır (CİKT m. 66). Borçlu, 'icra emrinin tebliğinden itibaren süresi içinde ferileriyle birlikte borcunun tamamını öderse', kendisinden sadece 'maktu vekâlet ücreti' tahsil edileceği; 'takip giderleri ile tahsil harcı' nı ödemekten muaf tutulacağı öngörülmüştür. Şu kadar ki, kanunlarda 'ilam niteliğinde' olduğu belirtilen belgelere dayalı takiplerde, bu fıkra hükmünün uygulanmayacağı belirtilmiştir...

14- **İlamlı İcrada İcra Tazminatı**

- √ 'Bir işin yapılması veya yapılmamasına' ilişkin ilamların ihlalinde, alacaklıya icra tazminatı ödenmesi (CİKT m. 78), yeni Taslak'ta öngörülmüştür...

* Taslak'ta yapılmış olan pek çok isabetli düzenleme yanında, mutlaka değiştirilmesi ya da Taslak'a eklenmesi gereken bazı yeni düzenlemelere de gereksinim duyulmaktadır... Bunları kanımızca, ana hatları ile şöyle belirtebiliriz:

[1] **Hukuki sorumluluk**

MADDE 7- (3) "*Tazminat davası esastan reddedilirse davacı, bin Türk lirasından onbin Türk lirasına kadar disiplin para cezasına mahkûm edilir.*"

NOT: Tazminat davasının esastan reddedilmesi hâlinde bu fıkra öngörülen "bin Türk lirasından onbin Türk lirasına kadar disiplin para cezası"

çok düşük bir miktar olup, bu hükmün daha caydırıcı olması için öngörülen disiplin para cezasının -örneğin ‘beş bin Türk lirasından yirmi beş bin Türk lirasına kadar’ şeklinde- arttırılması daha uygun olacaktır.

[2]

MADDE 9- (1) *Tutanaklar ve Siciller*

MADDE 26- (1) *Başvuru Usulü*

MADDE 56- (1) *Takip Talebi*

MADDE 87- (1) *Takip Talebi ve Alacak Belgesi*

MADDE 91- (1) *İtirazın Süresi ve Şekli*

MADDE 114- (1) *Takip Talebi*

MADDE 118- (1) *Takip Talebi*

NOT: Bu maddedeki “*sözlü başvuruda bulunulabileceğine*” dair düzenlemenin Tasarı metninden çıkarılması isabetli olacaktır. Günümüzde artık ‘*sözlü başvuru*’ usulü terk edilmiş olduğundan, Taslak’ta yer alması isabetli olmamıştır.

[3] Paranın ödenmesi ve değerli eşyanın muhafazası

MADDE 11- (5) “*İcra ve iflas dairelerince borçludan fazla para tahsil edilerek alacaklıya verildiği veya bir tarafa yanlışlıkla para ödendiği sonradan tespit edilirse, ödenen para ayrıca hükme gerek kalmaksızın o kişiden geri alınır.*”

NOT: Bu maddenin kapsamı -uygulamada ihtiyaç duyulan ölçüde- genişletilmelidir. Bunun için maddenin “*İcra ve iflas dairesince herhangi bir şekilde borçludan para tahsil edilerek alacaklıya verildiği...*” şeklinde değiştirilerek, borçludan tahsil edilen paranın sonradan örneğin; haczin kaldırılmış olması, takibin iptal edilmiş olması vb. gibi nedenlerle haksız olarak alacaklıya ödenmiş olmasının anlaşılması halinde, ‘ayrıca mahkeme kararına gerek kalmaksızın’ alacaklıdan geri alınmasına imkan verecek bir düzenleme haline getirilmesi isabetli olacaktır...

[4] Paranın nemalandırılması

MADDE 12- “İcra ve iflas dairelerine yatırılan veya bu dairelerce tahsil edilen para, Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelik hükümleri çerçevesinde nemalandırılır ve kanunda belirtilen kesintiler yapıldıktan sonra kalanı, nemalarıyla birlikte banka aracılığıyla hak sahiplerine ödenir.”

NOT: Bu maddede öngörülen “kanunda belirtilen kesintiler” ifadesinin bir anlamı bulunmadığından madde metninden çıkarılması isabetli olacaktır. Çünkü nem’a hak sahibine ödenirken *harç vs.* gibi herhangi bir kesinti yapılmamaktadır...

[5] Şikâyette yargılama usulü

MADDE 27- (5) “Şikâyetin dosya üzerinden incelendiği hâllerde vekâlet ücretine hükmedilmez.”

NOT: Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi’nde bulunması gereken bu hükmün, Taslak metnine alınmış olması kanımızca isabetli olmamıştır... Bu nedenle Taslak metninden çıkarılması isabetli olacaktır.

[6] Müşterek hükümler

MADDE 35- (2) “İstinaf yoluna başvuru, satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz. Ancak...”

NOT: Taslak metnine ‘istinaf yoluna başvuru satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz’ cümlesinden sonra ‘Ancak, istinaf başvurusu süresinde olmayan bir şikâyete veya kesin karara ilişkin olursa satış işlemlerini durdurmaz’ cümlesinin eklenmesi isabetli olacaktır...

[7] İcra ve iflas tebliğleri

MADDE 44- (1) “İcra ve iflas dairelerince yapılacak tebliğler Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır. İcra ve iflas müdürleri yapılan tebligatların usulüne uygun olup olmadığını resen gözetir.”

NOT: Bu maddenin Taslak’tan tamamen çıkarılması isabetli olacaktır... İcra ve iflas müdürlerinin “yapılan tebligatların usulüne uygun olup olmadığını resen gözetmeleri”, bu konudaki şikâyetlerin süresiz yapılabilmesine imkân tanıyacaktır. Uygulamada icra ve iflas müdürlerinin, takip sonucunda borçluların taşınır/taşınmazlarının hatalı tebligatlar nedeniyle satılmış olmalarına sebebiyet vermemek ve ileride tazminat sorumluluğu ile karşı karşıya gelmemek için, dikkatsizce veya kasten hatalı karar

vererek icra takiplerini durdurmalarını önlemek gerekecektir. Örneğin; bu maddeye dayanarak icra ve iflas müdürleri satış aşamasına gelmiş bir dosyada “*satış ilanının usulsüz tebliğ edildiğini, kıymet takdirinin usulsüz tebliğ edildiğini, hatta ödeme emrinin / icra emrinin borçluya usulsüz tebliğ edildiğini*” ileri sürerek icra takibini durdurabileceklerdir... Kötü niyetli borçlular, satış aşamasına gelmiş olan dosyada “*ödeme (icra) emrinin kendilerine usulsüz tebliğ edildiğini*” belirterek “*yapılan ödeme (icra) emrinin kendilerine yeniden tebliğini*” süresiz şikâyet yoluyla sağlayabileceklerdir...

Bu nedenle, icra takiplerinin süratle sonuçlanmasını sağlamak amacıyla ve tamamen iyi niyetle yapılmış olan bu düzenleme, uygulamada kötüye kullanılabilir...

[8] Elektronik işlemler

MADDE 46- (1) “*Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP), ...*”

NOT: Bu hüküm, HMK m. 445/(1)’de aynen bulunduğundan, bu Taslak’ta yer verilmesi isabetli olmamıştır...

[9] Elektronik işlemler

MADDE 46- (6) “*Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter.*”

NOT: Bu hüküm, HMK m. 445/(4)’te aynen bulunduğundan, ayrıca bu Taslak’ta da yer verilmesi isabetli olmadığından hükmün, Taslak metninden çıkarılması isabetli olacaktır...

[10] İlamların icrası

MADDE 53- (1)

b)“İstinaf başvurusu bölge adliye mahkemesince reddedilen ilk derece mahkemesi ilamları.”

NOT: Yeni düzenlemeye göre, bir ilam -kural olarak- bölge adliye mahkemesinin, ilk derece mahkemesinin kararına yönelik istinaf başvurusunu reddettikten sonra icraya konulabileceğinden “*alacaklının ilk derece mahkemesi kararında belirtilen tarihten (böyle bir belirtme yoksa; ilk derece mahkemesinin karar tarihinden) itibaren faiz isteyebileceği*” konusunda hiç değilse, maddenin gerekçesinde bir açıklama yapılması isabetli olacaktır.

[11] İlamların icrası

MADDE 53- (5)...

NOT: Bu maddeye “*Bir ilamın cebri icra yoluyla infazına girişildiğinde, icra dairesinin takip talebinde bulunan tarafın ilamda yazılı olan avukatına bir bildiri gönderme zorunluluğu*”na ilişkin ‘Avukatlık Kanunu’ nun 166/ III hükmüne uygun bir bildiri gönderileceği’ hususunun yeni bir fıkra olarak eklenmesi isabetli olacaktır.

[12] İcranın ertelenmesi

MADDE 55- (4) “*Tahliye ilamlarında icranın ertelenmesi kararı için üç aylık kira bedeli tutarı kadar teminat alınır. Kira bedelinin tespit edilemediği hâllerde icra ve iflas dairesi borçlunun icranın ertelenmesi için göstereceği teminat miktarının belirlenmesi amacıyla dosyayı icra hukuk mahkemesine tevdi eder. Mahkeme, teminat miktarının belirlenmesine dair kararını kesin olarak verir.*”

NOT: Bu düzenleme iki bakımdan eleştiriye açık bulunmaktadır. Birinci husus; burada öngörülen “tahliye ilamlarının icrasının ertelenmesi için” -04.12.1957 T. ve 10/25 sayılı İct. Bir. Kararından kaynaklanan- “üç aylık kira bedeli tutarı kadar teminat yatırma usulü” nün bugün için artık uygulanabilirliği kalmamıştır... Bu süreyi -en az altı ay gibi- daha makul bir seviyeye çıkarmak daha isabetli olacaktır...

İkinci husus; maddede, teminat olarak yatırılan tutarın, ilk derece mahkemesinin tahliye kararına yönelik istinaf talebinin reddedilmesinden sonra k i m e ödeneceği konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. Bu paranın ‘*alacaklı-kiralayana ödeneceği*’ konusunda maddeye açıklık getirilmesi isabetli olacaktır. Uygulamada alacaklılar, bu paraya haciz koyarak kavuşabilmektedirler...

[13] İcranın durması ve iadesi

MADDE 60- (3) “*Bir ilam hükmü icra edildikten sonra bölge adliye mahkemesince kaldırılır ve yeniden esas hakkında karar verilir ya da Yargıtayca bozulup da aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilamla ortaya çıkarsa, ayrıca hükme gerek kalmaksızın aynı takip dosyası üzerinden icra tamamen veya kısmen eski hâline iade olunur. Usule ilişkin kesin kararlarda da niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu fıkra hükmü uygulanır.*”

NOT: Maddede; alınan paranın ‘hangi tarihten itibaren faiziyle birlikte ödeneceği’ konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. ‘İcranın, paranın alındığı (ödendiği) tarihten itibaren faiziyle birlikte’ iade olunacağı şeklinde maddeye açıklık getirilmesi isabetli olacaktır. Çünkü uygulamada aldığı parayı iade etmesi söz konusu olan kişiye bir muhtıra gönderilmekte ve ‘bu muhtıranın kendisine tebliğinden itibaren işleyecek faiziyle birlikte’ parayı iade etmesi istenmektedir. Bu kişi, böylece uzunca bir süre önce aldığı parayı, ‘aldığı tarihten itibaren’ değil ‘kendisine muhtıra tebliğ edildikten itibaren’ ödeme yaparak haksız kazanç elde etmektedir...

[14] Borçlunun durumunun ağırlaştırılmaması ve süresi içinde ödeme

MADDE 66- (2) “*Borçlu, icra emrinin tebliğinden itibaren süresi içinde ferileriyle birlikte borcunun tamamını öderse, kendisinden sadece maktu vekâlet ücreti tahsil edilir; takip giderleri ile tahsil harcını ödemekten muaf tutulur. Şu kadar ki, kanunlarda ilam niteliğinde olduğu belirtilen belgelere dayalı takiplerde bu fıkra hükmü uygulanmaz.*”

NOT: Burada iki husus önem taşımaktadır. Birinci husus; ‘borçlu, icra emrinin tebliğinden itibaren süresi içinde ferileriyle birlikte borcunun tamamını öderse, kendisinden sadece maktu vekâlet ücreti tahsil edileceği’ ne ilişkin hükmün yeri, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi olması gerektiğinden, bu bölümün madde metninden çıkarılması daha isabetli olacaktır.

İkinci husus; ‘borçlunun icra emrinin tebliğinden itibaren süresi içinde ferileriyle birlikte borcunun tamamını öderse’ “takip giderlerini ödemekten muaf tutulacağı” maddede öngörülmüş olduğundan, takip giderlerine takipte bulunmuş olan alacaklı mı katlanacaktır? Bu âdil bir düzenleme midir? Borcunu takipten önce ödemeyen ve alacaklı tarafından takip yapılmasına sebebiyet veren borçlu, icra takibi üzerine süresi içinde borcunu öderse niçin takip giderlerinden sorumlu tutulmamaktadır? Takip yapmakta alacaklı kusurlu mudur ki yaptığı takibin giderlerine katlansın?..

[15] Para borcunun ödenmesi veya teminat verilmesine ilişkin ilamların icrası

MADDE 68- (1/c) “*Bu süre içinde ilama bağlı borcun ferileriyle birlikte tamamen ödenmesi hâlinde borçlunun sadece maktu vekâlet ücretiyle sorumlu olacağı, tahsil harcı ve takip giderlerini ödemekten muaf tutulacağı.*”

NOT: Maddede yer alan ‘borçlunun sadece maktu vekâlet ücretiyle sorumlu olacağı’na ilişkin hükmün yeri burası olmayıp, bunun Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi’nde bulunması isabetli olduğundan, maddenin bu kısmının metinden çıkarılması daha uygun olacaktır...

[16] İtirazın iptali

MADDE 96- (7) “*Birinci fıkrada yazılı itirazın iptali süresini geçiren alacaklının, genel hükümler dairesinde alacağını dava etme hakkı saklıdır.*”

NOT: Yürürlükteki İcra ve İflas Kanunu’nun 67. maddesinin “*Birinci fıkrada yazılı itirazın iptali süresini geçiren alacaklının umumi hükümler dairesinde alacağını dava etmek hakkı saklıdır*” şeklindeki dördüncü fıkrası, Taslağa “*Birinci fıkrada yazılı itirazın iptali süresini geçiren alacaklının, genel hükümler dairesinde alacağını dava etme hakkı saklıdır.*” şeklinde

-dava açma süresi bir yıldan altı aya indirilerek- kabul edilmiştir.

Bu yeni düzenleme kanımızca isabetli olmamıştır. Çünkü, elinde alacağını kanıtlayan ‘*yazılı belge*’ bulunmayan fakat davalı-borçlunun *ticari defter kayıtları ile* alacağını kanıtlayabilecek olan ya da davalı-borçluya *yemin teklif ederek* davasını kazanmayı düşünen ve davasını kaybetmesi halinde karşı tarafa -yargılama giderleri dışında- ayrıca ‘*yüzde yirmiden aşağı olmamak üzere tazminat ödemek istemeyen*’ alacaklı, niçin borçlunun -takibi durduran- itirazı kendisine tebliğ edildikten sonra ‘*hemen*’ değil de ‘*altı ay bekledikten sonra*’ dava açmaya mecbur bırakılsın? Alacaklının bu şekilde hareket etmeye mecbur bırakılmasının mantıklı bir açıklaması bulunmamaktadır...

Belirttiğimiz nedenlerle; maddenin (7). fıkrasının “*Alacaklının, genel hükümler dairesinde alacağını dava etme hakkı saklıdır*” şeklinde ifade edilmesi isabetli olacaktır...

[17] Menfi tespit davası

MADDE 98- (1)...

(2)...

(3)...

(4)...

(5)...

NOT: Ticaret Hukuku’nun -Türk Ticaret Kanunu’nda yer almayan ancak *doktrinde* ve *Yargıtay içtihatları* ile kabul edilmiş olan- önemli kurallarından birisi “*kambiyo senetlerine ilişkin mücerretlik (soyutluk) ilkesi*”dir. Kısaca; “*kambiyo senedinin keşidecisi tarafından senet lehtarına hakkında açılan menfi tespit davasında ‘senedin düzenlenmesine neden olan temel ilişki hakkında’ senet lehtarının isticvap edilemeyeceğini*” ifade eden ‘mücerretlik (soyutluk) ilkesi’, u y g u l a m a d a kambiyo senetlerine dayalı olarak açılan menfi tespit davalarında (İİK.m. 72) -hükmün yeter-sizliği- büyük haksızlıklara neden olduğundan, İİK.’nun 72. maddesine tekabül eden Cebri İcra Kanunu Taslağı’nın 98 inci maddesine bir fıkra olarak şöyle bir hükmün eklenmesi çok yararlı olacaktır:

“Keşideci tarafından senet lehtarına hakkında açılan menfi tespit davalarında, kambiyo senetlerine ilişkin soyutluk ilkesi, senet lehtarının isticvap edilmesine engel teşkil etmez.”

[18] İstirdat Davası

MADDE 100- (1) “*Takipten önce açılan menfi tespit davalarında yetkili mahkeme Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre belirlenir.*”

NOT: Maddede, ‘Alacaklının, geri vermesi gereken parayı hangi tarihten itibaren işleyecek faiziyle birlikte geri vereceği’ açıklanmamıştır. Bu durumda alacaklı, ‘borçludan cebri icra tehdidi altında tahsil ettiği parayı, tahsil ettiği tarihten itibaren işleyecek faiziyle birlikte’ iade etmesi (ve borçlunun, bunu alacaklıdan isteyebilmesi) isabetli olacaktır...

[19] Ödeme emri

MADDE 115- (3)

“c) Ödeme emrine itiraz olunmaz ve borç ödenmezse rehinin paraya çevrileceği ihtarı.”

NOT: Bu fıkroda “*rehin hakkına itiraz süresi*” belirtilmemiştir. ‘Ödeme emrine itiraz süresi’ nin ne kadar olduğunun -örneğin; ‘bir hafta’, ‘iki hafta’ şeklinde- madde metninde açıklanması isabetli olacaktır.

[20] Ödeme emrine itiraz

MADDE 117- (1) “*İtiraz icra ve iflas dairesinin yetkisine, borca, imzaya...*”

NOT: Taslak metninde itiraz süresi belirtilmemiş olduğundan, taslağın birinci fıkrasına “*itiraz etmek isteyen borçlu veya rehinli malın maliki itirazını,*

ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde yazılı veya sözlü olarak icra ve iflas dairesine bildirmek zorundadır” şeklinde bir hüküm eklenmesi isabetli olacaktır...

[21] Kiracılara bildirim

MADDE 125- (3) “*Kiracı, kendisine yapılan bildirim tarihinden itibaren iki hafta içinde icra ve iflas dairesine kiracı olmadığı, kirayı ödemiş olduğu veya kira miktarının muhtırada bildirilen kadar bulunmadığı gibi bir itirazda bulunursa alacaklı, icra ve iflas dairesinden talep edeceği yetki belgesine dayanarak sulh hukuk mahkemesinde kira alacağının varlığının ve miktarının tespiti için dava açabilir. Mahkeme, uyuşmazlığı Türk Medeni Kanununun 863 üncü maddesinin üçüncü fıkrasını da dikkate alarak genel hükümlere göre karara bağlar. Kira bedelinin belli olmaması, belli olsa dahi alacaklı tarafından düşük bulunması hâlinde aynı dava açılabilir.”*

NOT: Uygulamada sık rastlandığı gibi; kira bedelinin icra dosyasına bildirilmediği veya düşük bildirildiği durumlarda nasıl bir hukuki yol izleneceği ile ilgili madde metninde açıklama bulunmadığından, bu hususu açıklığa kavuşturmak için maddenin 3. fıkrasının 1. cümlesinden sonra yukarıda belirtildiği şekilde maddeye bir cümle eklenmesi daha isabetli olacaktır...

[22] Paraya çevirme süresi

MADDE 129- (1) “*Alacaklı, borçlu veya rehinli malın maliki üçüncü kişi, rehinli malın satışını ödeme emrinin kesinleşmesi ve borcun süresinde ödenmemesi veya icra emrinin tebliğinden iki hafta içinde mahkemeden takibin iptaline veya icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirilmemesi ve borcun süresinde ödenmemesi halinde, bu sürelerin en uzun olanının dolmasından itibaren bir yıl içinde isteyebilir.”*

NOT: Taslak metninde ‘rehinli malın satışının ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren bir yıl içerisinde isteneceği’ yazılıdır. Taslak m. 120/3-c hükmünde “*Borç bu süre içinde ödenmez veya icra emrinin tebliğinden itibaren iki hafta içinde mahkemeden takibin iptaline veya icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirilmezse, alacaklının taşınmazın satışını isteyebileceği*”, Taslak m. 123/3-ç hükmünde ise “*Borç ödenmez ve tebliğinden itibaren iki hafta içinde ödeme emrine itiraz edilmezse, taşınmazın satışının istenebileceği*” yazılıdır. Madde metni bu hükümler ile çeliştiğinden, maddeyi uyumlu hâle getirmek için, maddeye yukarıda gösterilen eklemelerin yapılması isabetli olacaktır...

[23] Haciz kararı verilmesi ve haczin uygulanma zamanı

MADDE 157- (4) “*Borçlunun konutunda haciz yapılması ancak bütün diğer mal, hak ve alacaklarının haczi sonucunda alacağın tam olarak karşılanmaması hâlinde ve 82 nci maddeki sınırlama dahilinde mümkündür. Ancak borçlunun konutunda haczi kabil mal olduğu alacaklı tarafından yaklaşık olarak ispatlanırsa, doğrudan doğruya konutta haciz yapılabilir. Her iki durumda da konutta haciz talebi icra ve iflas dairesine yapılır ve takip dosyası haciz talebi hakkında karar verilmek üzere, kendi görüşüyle birlikte icra ve iflas dairesi tarafından derhâl icra hukuk mahkemesine tevdi edilir. İcra hukuk mahkemesi icra dosyasının kendisine tevdi edildiği tarihten itibaren en geç üç gün içinde, dosya üzerinde yapacağı inceleme sonunda, icra ve iflas dairesinin haciz işlemi yapmak için borçlunun konutuna girmesine kesin olarak karar verir.*”

NOT-1: Fıkranın ikinci cümlesinde 82 nci maddeye yapılan atfın 161 inci madde olarak düzeltilmesi yerinde olacaktır.

NOT-2: “*Borçlunun konutunda haczin hangi koşullarda yapılacağını*” belirten bu fıkradaki düzenleme –özellikle ‘tasarrufun iptali davası’ (m. 442-452) açmayı düşünen alacaklılar bakımından- isabetli olmamıştır... Gerçekten, tasarrufun iptali davası açabilmek için “**ön incelemenin yapılacağı duruşma tarihinin tebliğinden itibaren iki haftalık kesin süre içinde ‘geçici veya kesin aciz belgesini’ ya da ‘kesin aciz belgesi niteliğinde olan haciz tutanağını’** m. 444/(2)’ de öngörülen iki haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunmak zorunda olan alacaklı, borçlunun konutunda haciz yapıp ‘*kesin aciz belgesi niteliğinde olan haciz tutanağını*’ nasıl mahkemeye sunacaktır?

Borçlunun konutunda haciz yapmak isteyen alacaklı “*borçlunun konutunda haczi kabil mal olduğunu, yaklaşık olarak*” nasıl ispat edecektir? İcra hukuk mahkemesi -üç gün içinde- bu konuda ‘*icra ve iflas dairesinin olumlu görüşünden sonra*’, haciz işlemi yapmak üzere ‘*icra ve iflas dairesinin, borçlunun konutuna girmesine*’ kesin olarak karar verecektir.

Uygulamada, kimi icra hakimleri sürekli olarak bu konuda ‘borçlunun konutunda haciz yapılmasına’ izin vermemekte, kimi icra hakimleri ise izin vermektedir-ler.

Bu kararların ‘*kesin olarak*’ verildiği (m. 157/(4), son cümle) hatırlanırsa, bu durumun, tasarrufun iptali davası açmak isteyen alacaklı için ne kadar ağır bir sonuç olduğu ortadadır...

Böylece “borçlunun konutunda haczi kabil mal olduğunu (bilmeyen ve) yaklaşık olarak ispat edemeyen” alacaklı, ‘tasarrufun iptali davası’ açma hakkı elinden alınarak cezalandırılmış olacaktır!..

Bu nedenle bu fikranın, “tasarrufun iptali davası açmak isteyen alacaklının bu hakkını elinden almadan” daha tutarlı bir şekilde düzenlenmesi -ve “konutta haciz yapılabilmesinin hakimın iznine bağlı olmaktan çıkarılması”- isabetli olacaktır...

Artık, m. 158/(2) uyarınca, icra ve iflas daireleri “haczi talep edilen mal veya hakların haczinin gerekip gerekmediğini” değerlendirerek ve ‘alacaklının haciz talebinin kabulüne veya reddine’ karar verebildiklerinden, bu durumun borçlu için bir teminat teşkil ettiği de göz önünde bulundurulmalıdır...

[24] Taşınmaz haczinde borçlunun borca yetecek taşınır mal göstermesi

MADDE 159- (1) “Haczedilen taşınmazın kıymet takdiri kesinleşinceye kadar borçlu, takip konusu borcu karşılamaya yetecek taşınır mal gösterirse taşınmaz üzerinde haciz saklı kalmak üzere, gösterilen taşınır da haczedilir.”

NOT: Bu düzenleme iki yönden eleştiriye açık bulunmaktadır. Birinci husus; borçlu niçin ‘alacaklı satış talebinde bulununcaya kadar’ değil de ‘haczedilen taşınmazın kıymet takdiri kesinleşinceye kadar’ -takip konusu borcu karşılamaya yetecek- taşınır mal gösterirse, gösterilen taşınırlar da haczedilebilmektedir? Burada öngörülen zaman dilimi, biraz daha uzatılarak, borçluya daha uzun zaman içinde taşınır mal gösterme imkânı tanınması daha isabetli olacaktır.

İkinci husus; alacaklı bu durumda -taşınmaz üzerindeki haczi saklı kalmak üzere- ö n c e borçlunun gösterdiği taşınırların satışını istemeli ve borç tamamen ödenmezse taşınmazın satışını isteyebilmelidir...

[25] Şikâyetin incelenmesi usulü

MADDE 178- (2) “Kıymet takdiri, keşif tarihindeki değer dikkate alınmak suretiyle yapılır.”

NOT: Maddeye ait gerekçede, buradaki ‘keşif tarihi’ nin “mahkemece yapılmasına karar verilen keşif tarihindeki değer” olduğu belirtilmiştir. Her türlü tereddütü gidermek için bu hususun madde metninde de açıkça vurgulanması isabetli olacaktır.

Aynı husus, madde 221(2) bakımından da geçerlidir.

[26] 24- Yeni kıymet takdiri

MADDE 179- (1) “İcra ve iflas dairesince yapılan veya yaptırılan kıymet takdirine karşı şikâyet yoluna başvurulmadığı hâllerde, bu kıymet takdirinin yapıldığı veya raporun verildiği tarihten; şikâyet yoluna başvurulduğu ve icra hukuk mahkemesince şikâyetin kabul edildiği durumlarda ise, icra hukuk mahkemesinin karar verdiği tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemez.”

NOT: Yeniden kıymet takdiri istenebilmesi için daha önce **İİK**'da mevcut olan ‘iki yıllık süre’ nin ‘bir yıl’ indirilmiş olması isabetli olmamıştır. Borçlular, ekonomik kriz nedeniyle -bir yıllık süre geçmese dahi [m. 179(2)]- sık sık yeniden kıymet takdiri isteyerek, satışları kolayca geciktirebileceklerdir...

NOT-2: Kıymet takdirinin geçerlilik süresinin başlangıç tarihi olarak ‘kıymet takdirinin yapıldığı veya raporun verildiği tarihten’ şeklindeki belirleme farklı iki tarihi içermesi nedeniyle uygulamada tereddütlere neden olabileceğinden, Taslak metninin “icra ve iflas dairesince yapılan veya yaptırılan kıymet takdirine karşı şikâyet yoluna başvurulmadığı hâllerde kıymet takdiri raporunun düzenlendiği tarihten itibaren, şikâyet yoluna başvurulması hâlinde icra hukuk mahkemesinin karar verdiği tarihten itibaren bir (iki) yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemez” şeklinde düzenlenmesi isabetli olacaktır.

[27] Taşınırın muhafazası

MADDE 180- (2) “... Hacz edilmiş ancak muhafaza altına alınmamış olan mallar satış talebi üzerine muhafaza altına alınır veya ihale alıcısına teslim edilmeye hazır hâle getirilir, aksi takdirde satış yapılamaz ancak muhafaza altına alınması çok zor veya imkânsız olan taşınır mallar yerinde satılır ve Taslak m. 249/2 uyarınca teminat karşılığında ve istenildiğinde derhâl icra ve iflas dairesine iade edilmek kaydıyla yediemin olarak alıcıya teslim edilebilir.”

NOT-1: Fabrika ve sanayi bölgelerinde, serbest bölgelerde ya da matbaalarda bulunan hassas makinelerin satış talebi üzerine ‘kısa sürede’ satış öncesinde muhafaza altına alınıp icra dairesinin emrine tahsis edilmesi çok zor olduğundan, bu gibi taşınır malların buldukları yerde satılmaları âdetâ bir zorunluluk olarak karşımıza çıktığı için, icra dairelerinin bu tür malları yerinde satabilmelerine imkân tanınması amacıyla maddeye bu konuda açıklık getirilmesi isabetli olacaktır...

[28] Haczedilen alacağın ödeme yerine geçmek üzere devri

MADDE 207- (1) *“Hacze iştirak eden bütün alacaklılar talep ederlerse, borçlunun borsada veya piyasada fiyatı olmayan para alacakları, ödeme yerine geçmek üzere nominal kıymetleriyle bu alacaklılara veya onların hesaplarına olmak üzere içlerinden birine devredilir. Bu hâlde alacaklılar, alacakları oranında borçlunun haklarına halef olurlar.”*

NOT: Bu maddede öngörülen ‘hacze iştirak eden bütün alacaklıların talep etmesi’ koşulu maddeyi uygulanamaz duruma sokmaktadır. Bu nedenle bu koşulun madde metninden çıkarılması daha isabetli olacaktır.

[29] Haczin kalkması

MADDE 216- (1) *“Mal ve hakkın satılması kanuni süre içinde talep edilmez veya satış talebi geri alınıp da kalan süre içinde yeniden talepte bulunulmazsa, mal ve hak üzerindeki haciz kalkar ve aynı icra takibi içinde bu mal tekrar haczedilemez.”*

NOT: ‘Borçlunun malı üzerine konulan haciz kalktıktan sonra aynı icra takibi içinde bu malın tekrar haczedilemeyeceği’ne ilişkin hükme de uygulamada -borçlunun borcunu karşılamaya yeter birden fazla malına çok kez rastlanamaması nedeniyle- itiraz konusu olmaktadır. Borçlunun sadece bir malının olması hâlinde o malı haczettirmiş olan alacaklı, haczinin bir şekilde kalkmasından sonra, niçin tekrar o mala haciz koyamasın?

[30] Şikâyetin incelenmesi usulü

MADDE 221- (2) *“Kıymet takdiri, keşif tarihindeki değer dikkate alınmak suretiyle yapılır.”*

NOT: Buradaki ‘keşif tarihi’ nden maksadın “mahkemece yapılacak keşif tarihi” olduğu belirtilerek, maddeye açıklık getirilmesi isabetli olacaktır...

Ayrıca belirtelim ki; madde 178/2 ‘deki aynı hususu vurgulayan hükme ait gerekçede “...bir yenilik olarak, malın gerçek değerinin tespit edilmesinin temini için mahkemece yapılmasına karar verilen keşif tarihindeki değer dikkate alınmak suretiyle kıymet taktirinin yapılacağı..” açıklanmıştır.

[31] Yeni kıymet takdiri

MADDE 222- (1) *“İcra ve iflas dairesince yapılan... icra hukuk mahkemesinin karar verdiği tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemez.”*

NOT-1: Maddenin “...*bir yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istene-
meyeceğine...*” ilişkin yeni düzenlenmiş şekli kanımızca isabetli olmamış-
tır. Özellikle, maddenin ikinci fıkrası uyarınca borçlular “*ekonomik kriz*”
nedeniyle sık sık ‘yeniden kıymet takdiri’ isteyerek satışın gerçekleşmesini
uzatabileceklerdir.

Bu konuda ayrıca Bknz: madde 179 (1), (2)

NOT-2: Kıymet takdirinin geçerlilik süresinin başlangıç tarihi olarak
‘kıymet takdirinin yapıldığı veya raporun verildiği tarihten’ şeklindeki
belirleme farklı iki tarihi içermesi nedeniyle uygulamada tereddütlere neden
olabileceğinden, Taslak metninin “*icra ve iflas dairesince yapılan veya yaptırılan
kıymet takdirine karşı şikâyet yoluna başvurulmadığı hâllerde kıymet takdiri
raporunun düzenlendiği tarihten itibaren, şikâyet yoluna başvurulması hâlinde
icra hukuk mahkemesinin karar verdiği tarihten itibaren bir (iki) yıl geçmedikçe
yeniden kıymet takdiri istenemez*” şeklinde düzenlenmesi isabetli olacaktır.

[32] Artırmaya katılacaklar hakkında şartnameye yazılacak hususlar

MADDE 224- (1)

e) “**İhale alıcısının en yüksek teklifi verip de süresi içinde ihale bedelini
yatırmaması hâlinde, alınan teminatın iade edilmeyip öncelikle satış
giderlerinden düşülmek üzere alacaklarına mahsuben hak sahiplerine
ödeneyeceği.**”

NOT-1: Bu maddede; “*teminat yatırmadan ihaleye katılıp teklifte bulunma
hakkına sahip olan bir kişi, teklif ettiği ihale bedelini yatırmayarak ihalenin
iptaline neden olursa*” bunun yaptırımının ne olduğu belirtilmemiştir

“*İhale bedelini yatırmamak suretiyle, ihalenin tamamlanmasına engel
olan kişilerin bir daha ihaleye katılıp teklif veremeyecekleri*” de bu fıkraya
eklenmelidir...

Böylece, bu gibi kötü niyetli davranışları önlemek için maddede bir
yaptırım öngörülmüş olacaktır.

NOT-2: Uygulamada; özellikle -Sulh Hukuk Mahkemelerinin verdik-
leri- ‘ortaklığın satış suretiyle giderilmesi kararı’ uyarınca yapılan satışa
katılan hissedarların üzerlerine kalan ihalede, satış bedelini yatırmamaları
üzerine, daha sonra yapılan satışta ihale bedelinin yatırılması ve ihalenin
kesinleşmesinden sonra satış bedeli hissedarlara dağıtılırken, önceki satışta
ihalenin iptaline neden olmuş olan hissedarlara, hisselerine düşen bedel

ödenirken daha önce yatırmadıkları ‘%10 teminat’ kesilerek kendilerine ödeme yapılmaktadır...

Madde metnine bu uygulama, yasal düzenleme olarak eklenebilir.

(Bu “NOT”, Taslak m. 247/(5) bakımından da geçerlidir.)

[33] Birden fazla malın satışı hâlinde satışın sona ermesi

MADDE 237- (1) “Birden fazla malın satışa çıkarılması hâlinde, satılan malın bedeli, kesin haciz sahibi alacaklılar ile bu hacze geçici olarak iştirak eden alacaklıların alacak toplamına ulaşırsa, diğer malların satışına geçilmez ve satış derhâl durdurulur. Bu hâlde paranın ödenmesine ilişkin 258 inci maddenin dördüncü fıkrası saklıdır.”

NOT: Bu maddenin amacı doğrultusunda uygulanabilmesi için mutlaka icra dairesince ‘satıştan önce 100. maddeye yarar bilgiler toplanmalı’ ve bundan sonra satışa geçilmelidir. Bu hususa mutlaka madde metninde yer verilmelidir.

[34] Satışın gerçekleşmemesi ve yeniden satış talebi

MADDE 248- (2) “Kalan satış isteme süresi içinde yeniden satış talebinde bulunulmaz...”

NOT: Kalan satış isteme süresi içinde ‘yeniden satış talebinde bulunulmaması’ veya satış talebi üzerine ‘satışın yine gerçekleşmemesi’ hâlinde “o malın tekrar haczedilmemesi” çok ağır bir sonuç olduğundan, Taslak metninden buna ilişkin düzenlemenin çıkarılması isabetli olacaktır...

[35] Derece kararına itiraz davası ve şikâyet

MADDE 260- (1) “Derece kararının tebliğinden itibaren iki hafta içinde ilgili her alacaklı, derece kararını düzenleyen icra ve iflas dairesinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesinde, derece kararında pay ayrılan diğer bir alacaklının alacağına esas ve miktarına itiraz ederek dava açabilir. Dava basit yargılama usulüyle görülür. Davanın kabulü hâlinde bu alacağa isabet eden paydan, yargılama giderleri de dâhil olmak üzere öncelikle davacının alacağı karşılanır; artan tutar davalıya bırakılır.”

NOT: Maddede ‘sıra cetveline itiraz davasının kabulü hâlinde hak sahibine hemen ödeme yapılacağı’ anlamı çıkmaktadır. Halbuki ‘davanın kabulü kararının kesinleşmesinden sonra’ kendisine ödeme yapılması veya

‘teminat mektubu karşılığında kendisine ödeme yapılması’ daha isabetli olmaz mı?

[36] Kesin aciz belgesinin düzenlenmesi

MADDE 262- (1) “*Satış ve paylaştırmadan sonra alacağın tamamen karşılanamaması hâlinde, kalan alacak, faiz ve giderler için icra ve iflas dairesi tarafından 203 üncü maddenin üçüncü fıkrası dikkate alınarak kesin aciz belgesi düzenlenir.*”

NOT: Bu fıkra da ‘kim tarafından’ kesin aciz belgesi düzenlenmesinin istenebileceği belirtilmemiştir. Bu belgeyi alacaklı isteyebileceği gibi borçlu da (borcuna faiz yürütülüp borcunun artmasını önlemek için “m. 264/2”) talep edebilir. [UYAR, T. Borçlu Da İcra Müdürlüğünden Aciz Vesikası Düzenlenmesini Talep Edebilir (Manisa Bar. Der. Nisan/2005, s: 53-56)]

Bu nedenle, maddenin “*satış ve paylaştırmadan sonra ... icra ve iflas dairesi tarafından alacaklının veya borçlunun talebi üzerine ... kesin aciz belgesi düzenlenir.*” şeklinde ifade edilmesi daha isabetli olacaktır...

[37] Senedin iadesi

MADDE 266- (1) “*Borç tamamen ödenmişse takip dayanağı senet, ödeme yapan borçluya verilir. Şu kadar ki, takibin dayanağı olan senette yazılı alacağın sadece bir kısmı takibe konu olmuşsa senet, yapılan ödeme miktarı üzerine yazılarak alacaklıya iade edilir.*”

NOT: Maddede, borcun tamamen ödenmiş olması hâlinde, takip dayanağı senedin, ödeme yapan borçluya ‘*kendisinden harç alınarak mı yoksa alınmayarak mı*’ verileceği belirtilmemiştir. Bu husus uygulamada sorun yaratmakta olduğundan maddeye bu konuda açıklık getirilmesi isabetli olacaktır...

Ayrıca, başlattığı icra takibinden kısmen sonuç alabilen veya tahsilat yapamayan alacaklılar başka icra dairesinde bu senedi takibe koymak üzere, senedin kendisine geri verilmesini de icra dairesinden talep etmektedirler...

Bu nedenle “*senedin borçluya iadesi koşulları*” ile “*senedin alacaklıya iadesi koşulları*”nın ayrı ayrı maddede düzenlenmesi isabetli olacaktır.

Ayrıca maddede “*borcun tamamen ödenmiş olması*” hâline göre düzenleme yapılmıştır. “*Borç kısmen de*” ödenmiş olabilir, bu takdirde de ‘senedin

iadesi' gündeme gelebilir. Bu durumun da maddede öngörülmesi isabetli olacaktır...

[38] Takiplerin durması ve düşmesi

MADDE 303- (4) “*Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplere...*”

NOT: Maddenin son fıkrasındaki vazgeçme, yasal bir zorunluluk nedeniyle yapılan zorunlu bir işlem olduğundan yani bu vazgeçme, hakkın özünden vazgeçme niteliğinde olmadığından, uygulamada bu konuda herhangi bir sorunla karşılaşılması için madde metnine bu konuda son cümle olarak ‘*bu durumda feragat harcı alınmayacağı*’na dair bir hüküm eklenmesi isabetli olacaktır.

[39] Tasfiyenin tatili

MADDE 328- (1) “*Masaya ait hiçbir mal bulunamazsa veya...*”

NOT: Uygulamada ‘tasfiyenin tatili ilanları’nda ‘*yatırılacak gider*’ yazılmamakta bunun için ayrıca iflas müdürlüğüne başvuru gerekmektedir. Bu aksaklığı önlemek için madde metnine ilanda yatırılması gereken giderin tutarının şu şekilde belirtilmesi isabetli olacaktır: “*Masaya ait hiçbir mal bulunmazsa... Bu ilanda alacaklılar tarafından iki hafta içinde ilanda belirtilen gideri peşin verilerek iflas tasfiye işlemlerine basit veya olağan tasfiye şeklinde devam edilmesi istenmediği takdirde iflasın kapanacağı yazılır.*”

[40] Basit tasfiye

MADDE 329- (2) “*Basit tasfiyeye karar verilmesi hâlinde...*”

NOT: Uygulamada; basit tasfiye ilanlarında olağan tasfiye yapılmasına ilişkin yatırılacak giderler yazılmamakta bunun için ayrıca iflas müdürlüğüne başvuru gerekmektedir. Bu aksaklığı önlemek için madde metnine, ilanda ‘*yatırılması gereken giderin tutarı*’nın da yazılması isabetli olacaktır.

[41] Olağan tasfiyenin tamamlanması

MADDE 331- (1) “*Olağan tasfiye, iflas kararının kesinleşmesinden itibaren altı ay içinde tamamlanır.*”

NOT: Uygulamada; ‘olağan tasfiyenin iflas kararının kesinleşmesinden itibaren altı ay içinde tamamlanması’na hemen hemen hiç rastlanmadığından, daha gerçekçi olarak bu sürenin hiç değilse ‘*bir yıl*’ olarak maddede yer alması daha isabetli olacaktır.

[42] İflas idaresinin çalışma usulü ve ücreti

MADDE 340- (4) “İflas idare memurlarına, iflas idaresinin oluşumuna karar veren iflas mahkemesince uygun görülecek aylık ücret ödenir. Ayrıca, tasfiyenin sonunda iflas idare memurlarına Adalet Bakanlığınca her yıl belirlenen tarife üzerinden de bir ödeme yapılır.”

NOT: Maddede her ne kadar ‘iflas idare memurlarına, iflas idaresinin oluşumuna karar veren iflas mahkemesince uygun görülecek aylık ücret ödeneceği’ öngörülmüşse de masada bu ödemeye tahsis edilecek para bulunmaması hâlinde ne yapılacağı belirtilmemiştir. Bu gibi durumlarda “aylık ödemenin -iflas masasında yeterli paranın bulunmaması hâlinde- suçüstü ödeneğinden ödeme yapılacağı, daha sonra masadan gelecek para ile bu ödemenin suçüstü ödeneğine iade edileceği”nin maddede öngörülmesi isabetli olacaktır...

[43] Sıra cetvelinin ilanı

MADDE 349- (1) “İflas idaresi, 347. madde uyarınca sıra cetvelinin...”

NOT: Taslak metninde sıra cetvelinin icra dairesine bırakıldıktan sonra ‘ne kadarlık zaman dilimi içerisinde ilan edileceğine’ ilişkin bir süre bulunmamaktadır. Uygulamada sıra cetvellerinin ilanı, ikinci alacaklılar toplantısına yakın bir zamanda yapılmaktadır. Bu da daha önce açılabilir sıra cetveline itiraz davalarının daha kısıtlı bir zaman diliminde ve özellikle de ikinci alacaklılar toplantısının hemen öncesinde açılmasına yol açmaktadır. Bu nedenle sıra cetvelinin ilanı için Taslak maddesine “... 283. maddenin ikinci fıkrasındaki usule göre sıra cetvelinin kendisine bırakıldığı tarihten itibaren en geç iki hafta içerisinde ilan eder.” şeklinde bir hüküm eklenmesi isabetli olacaktır...

[44] İptal davasının amacı ve konusu

MADDE 442- (2) “Sadece alacağın doğduğu tarihten sonraki tasarrufların iptali istenebilir. İflas idaresinin açacağı davalarda masaya kabul olunan alacaklardan en eskisinin doğduğu tarihe itibar olunur.”

NOT: ‘İptal davasının amacı ve konusu’nun düzenlendiği 442. maddede; ‘tasarrufun iptali davalarının ‘sadece alacağın doğum tarihinden sonraki borçlunun tasarrufların iptali için açılabilirliği’nin yeni bir hüküm olarak maddeye eklenmiş olması” kanımızca isabetli olmamıştır...Aslında böyle bir düzenleme İsviçre ve Almanya’da da bulunmamaktadır...Kabul edilen yeni hüküm, kötü niyetli borçluların, borçlanmadan (örneğin; banka ile

kredi sözleşmesi imzalamadan önce) tüm malvarlıklarını elden çıkarıp sonra borçlanarak, aleyhlerine açılacak tasarrufun iptali davalarını reddettirmelerini sağlayıp, alacaklılarına zarar vermelerine neden olacaktır!..

[45] Malvarlığının tespiti

MADDE 443- (1) “*Takibi kesinleşmiş olan alacaklı, talep tarihinden geriye doğru beş yıl içinde borçlunun yaptığı ve iptal davasına konu olabilecek tasarrufların UYAP üzerinden sorgulanmasını talep edebilir. Talep, icra ve iflas dairesi tarafından en geç bir hafta içinde yerine getirilir. Sorgulama sonunda edinilen bilgiler hukuka aykırı olarak paylaşılamaz. Alacaklı, sorgulamada ulaşılamayan tasarrufa ilişkin belgeleri, tasarrufa ilişkin bilgi ve belgelerin tutulduğu ilgili sicillerden de talep edebilir.*”

NOT: Bu düzenleme üç bakımdan eleştiriye açık bulunmaktadır. Birinci husus; yeni kabul edilmiş olan ‘malvarlığının tespiti’ konusunun düzenlenmiş olduğu 443. maddede; “takibi kesinleşmiş olan alacaklının talep tarihinden geriye doğru beş yıl içinde borçlunun yaptığı ve iptal davasına konu olabilecek tasarrufların UYAP üzerinden sorgulamasını talep edebileceği, bu talebin icra ve iflas dairesi tarafından en geç bir hafta içinde yerine getirileceği” öngörülmüşse de, evvela sadece ‘borçlunun yaptığı’ tasarrufların sorgulanabilmesi ve ‘borçlunun ailesinin (yakınlarının) yaptığı tasarrufların ise sorgulama dışında bırakılmış olması isabetli olmamıştır. Çünkü borçlular, bu durumda “nam-ı müstear yoluyla’ yani yakınlarına elden verecekleri para karşılığında onların üzerine taşınır/taşınmaz mal almalarını sağlayarak, bunların sorgulanmasını önleyebilirler.

İkinci husus; alacaklının sorgulama talebinin icra ve iflas dairesi tarafından en geç ‘bir hafta içinde’ değil ‘hemen’ cevaplandırılmasının zorunlu kılınması çok daha isabetli bir düzenleme olacaktır.

Üçüncü husus; UYAP üzerinden yapılacak sorgulamada ulaşılamayan bilgi ve belgelere, alacaklıların bu bilgilerin bulunduğu tapu sicili, trafik sicili, gemi sicili gibi diğer sicillerden de ulaşılabilmesine imkan tanınması isabetli olacaktır...

[46] Davacılar

MADDE 444- (1) “**İptal davasını aşağıdaki kişiler açabilir:**

a) *Elinde geçici veya kesin aciz belgesi bulunan her alacaklı.*”

NOT: “Elinde geçici veya kesin aciz belgesi bulunan her alacaklının tasarrufun iptali davasını açabileceğini” öngören bu hüküm uyarınca, borçlunun konutunda haciz yapıp “kesin aciz belgesi niteliğinde olan haciz tutanağını” mahkemeye sunmayı (m. 444/(2), c:1) düşünen alacaklı, m. 157/(4) uyarınca icra hakimi ‘borçlunun konutunda haciz yapılmasına izin vermezse’ tasarrufun iptali davası açamayacaktır.

Bu nedenle; -kimi hakimlerin sürekli olarak ‘borçlunun konutunda haciz yapılmasına izin vermedikleri’ anımsanarak-, bu konuda m. 157/(4)’de mutlak değişiklik yapılarak, icra hakimlerinin ‘haciz yapılması’ konusundaki ‘karar verme’ yetkisi kaldırılmalıdır...

m. 158/(2)’deki “icra ve iflas dairelerinin, haczi talep edilen mal ve hakların haczinin gerekip gerekmediğini” değerlendireceğine dair hükmün, borçlular için yeterli teminat teşkil ettiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Ayrıca bu maddenin birinci fıkrasında; “kimlerin tasarrufun iptali davası açabileceği” öngörülmüş, ancak “elinde davalı-borçlu tarafından istinaf konusu yapılmış olan bir ilam bulunan alacaklının, bu aşamada –mallarını elinden çıkarmış bulunan- davalı borçlu hakkında nasıl tasarrufun iptali davası açabileceği” ayrıca açıklanmamıştır. Bu hususun da madde metninde açıklığa kavuşturulması isabetli olacaktır...

Kanımızca; “elinde ilam bulunan her alacaklının” da tasarrufun iptali davası açabileceği, ancak ‘istinaf talebi reddedilirse (ve bu ret kararı kesinleşirse) tasarrufun iptali davasının ön şart yokluğu nedeniyle reddedileceği’, ‘istinaf talebi kabul edilirse, davaya devam edileceği’ Taslak m. 444’de belirtilmelidir...

[47] İvazsız tasarruflar

a) MADDE 445- (1) “Alışılmış hediyeler dışında, geçici veya kesin aciz belgesi ya da kesin aciz belgesi niteliğinde olan haciz tutanağının düzenlendiği yahut iflasın açıldığı tarihten önceki bir yıl içinde yapılan bütün bağışlamalar ve ivazsız tasarruflar iptale tabidir.”

NOT: ‘İvazsız tasarruflar’ başlıklı 445. maddede; “2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun ikinci fıkrasındaki ‘iki yıllık (şüpheli işlemler) süresi’ -İsviçre’de olduğu gibi- bir yıla indirilmiştir. (NOT: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 278’inci maddesinin 2’nci fıkrasındaki “Ancak, bu müddet haciz veya aciz yahut iflastan evvelki iki seneyi geçemez.” hükmü çeşitli

değişiklikler sonucunda bugünkü halini almıştır. İcra ve İflas Kanunu'nun 278'inci maddesinin 2'nci fıkrasındaki düzenlemenin benzeri 18.04.1929 tarihli ve 1424 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun m. 269'uncu maddesinin birinci fıkrasında yer almaktaydı. Söz konusu hükümde; “Mutad hediyeler müstesna olmak üzere hacizden veya iflasın açılmasından evvelki altı ay içinde yapılan bütün hediyeler ve ivazsız tasarruflar batıldır” denilmektedir. Görüldüğü üzere, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'muzun yürürlüğe girmesinden önceki 1424 sayılı İcra ve İflas Kanunumuzda bu süre altı ay olarak öngörülmekteydi.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra 11.07.1940 tarihli Resmî Gazete'de yapılan 4558 sayılı Kanun değişikliğiyle, bu süre altı aydan iki yıla çıkartılmıştır. Kanun koyucunun İİK m. 278 hükmünde yaptığı değişiklik sonrasında, “borçlunun gerçekleştirdiği bağışlama ve ivazsız tasarruflar hacizden veya acizden yahut iflastan itibaren geriye doğru iki sene içerisinde yapılmışsa iptal davası açılabilir” denilmiştir. Ancak, ivazsız tasarruflardan dolayı açılacak olan iptal davasına ilişkin sürenin karmaşık ve anlaşılmasının güç olması sebebiyle doktrinde eleştiriler ileri sürülmüştür. Sonuç itibarıyla, kanun koyucu, borçlunun bağışlama ve ivazsız tasarruflarının iptal edilebilmesi için şüphe dönemi denilen iki yıllık süre içerisinde gerçekleştirilmiş olmasını aramıştır.

Bu noktada, Türk Hukukundaki düzenleme ile İsviçre Federal İcra ve İflas Kanunu arasında farklılık bulunmaktadır. İsviçre Federal İcra ve İflas Kanunu'nda (SchKG) Art. 286'da “Schenkungsanfechtung” kenar başlığı altında ‘bağışlamalar’ ile ‘karşılıksız tasarruflar’ın iptalini düzenlenmiştir. Burada İsviçreli kanun koyucu, 286'nci maddenin 1'inci fıkrasında, “Olağan nitelikteki küçük hediyeler dışında, borçlunun hacizden veya iflasın açılmasından önceki son bir yıl içinde yapmış olduğu bütün bağışlar ve karşılıksız tasarruflar iptale tâbidir” demiştir. Dikkat edilirse, İsviçreli kanun koyucu, bağışlamalar ile ivazsız tasarrufların iptali bakımından bir yıllık bir süre öngörmüştür. İsviçre Federal İcra ve İflas Kanunu'nda şüphe süresi (Verdachtsfrist) bir yıl (SchKG Art. 286 ve Art. 287) veya beş yıldır (SchKG Art. 288).

Adalet Bakanlığı tarafından 14.08.2025 tarihinde Taslak halinde yayımlanan yeni Cebri İcra Kanunu'nda (CİK) İİK m. 278'e karşılık gelen hükümde önemli bir değişiklik öngörülmüştür. Taslakta, kanun koyucu ‘bağışlama’ ve ‘ivazsız tasarruflar’ bakımından değişikliğe giderek, bir yıllık

süre benimsemiştir. Böylelikle Türk hukukunun, İsviçre Federal İcra ve İflas Kanunu ile paralel bir sisteme yaklaşma yoluna gittiği anlaşılmaktadır...) (Bu Not, İstanbul Ün. Huk. Fak. Öğr. Üyesi sayın Dr. Serpil IŞIK tarafından hazırlanmıştır.)

Kanımızca, bu değişiklik isabetli olmamıştır. Çünkü, ülkemizdeki ‘borçlu profili’, İsviçre’deki borçluların profilinden çok farklıdır... Ülkemizde açılacak tasarrufun iptali davaları, bu yeni hüküm nedeniyle ‘süre aşımından’ reddedilecektir... Bu sonuçtan, kötüniyetli borçlular fazlasıyla yararlanacaktır...

b) MADDE 445- (2) “... c) *Uygun bir karşılığın sağlandığı ispatlanmadıkça, borçlunun kendisine veya üçüncü bir kişi yararına ömür boyu gelir sözleşmesi ya da intifa hakkı tesis ettiği sözleşmeler yahut ölünceye kadar bakma sözleşmeleri.*”

NOT: Taslak’ta her ne kadar m. 445/2- c’nin başına “*Uygun bir karşılığın sağlandığı ispatlanmadıkça*” sözcükleri eklenmişse de, bu ekleme isabetli olmamıştır... Çünkü borçlu yaptığı bu tasarrufu iptalden kurtarmak için maddede sözü edilen ‘uygun bir karşılığı’ kendisi usulen üçüncü kişiye vererek bu maddenin uygulanmasının önüne geçebilir...

[48] Borçların malvarlığından fazla olması nedeniyle iptal

MADDE 446- (1) “*Aşağıdaki tasarruflar, tasarrufun yapıldığı tarihte malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlu tarafından geçici veya kesin aciz belgesi ya da kesin aciz belgesi niteliğinde olan haciz tutanağının düzenlendiği yahut iflasın açıldığı tarihten önceki bir yıl içinde yapılmışsa iptale tabidir.*”

NOT: ‘Borçların malvarlığından fazla olması nedeniyle iptal’ konusunun düzenlendiği 446. maddenin birinci fıkrasındaki “borçlu tarafından ancak geçici veya kesin aciz belgesi ya da kesin aciz belgesi niteliğinde olan haciz tutanağının düzenlendiği yahut iflasın açıldığı tarihten önceki bir yıl içinde yapılan tasarrufların iptale tabi olduğunu” belirten hükümdeki ‘bir yıllık süre’nin ‘iki yıla’ çıkarılmamış olması da isabetli olmamıştır.

Yürürlükteki ‘bir yıllık süre’ çok kısa bir süredir... Uygulamada, bu konuda açılan davalar hep ‘süre aşımı’ndan ret ile sonuçlanmaktadır...

Ayrıca; uygulamada, borçluların iflas kararı verilmesini geciktirme gayretleri sonucunda borçlu hakkında ‘iflas kararı’ verilmesi, iflas davası açılmasından çok sonra mümkün olabildiğinden, Taslak’ın 446/1. maddesindeki ‘*bir yıllık süre’nin iki yıla çıkarılması*’ bu yönden de isabetli olacaktır...

[49] İhtiyaten haczedilenin teminat karşılığında borçluya veya üçüncü kişiye bırakılması

MADDE 451- (1) “Davacı, iptal davası mahkemece kabul edildiği takdirde davanın konusu mal ve hak üzerinde cebri icra yoluyla hakkını almak yetkisini elde eder ve davanın konusu taşınmaz ise, davalı üçüncü kişi lehine olan kaydın düzeltilmesine gerek olmadan o taşınmazın haciz ve satışını isteyebilir. Davanın konusu taşınır ise taşınırın veya mislinin borçlunun elinde bulunmaması veya kendisine gönderilecek muhtıra üzerine 7 gün içerisinde menkulü icra ve iflas dairesine teslim etmemesi ve güncel değerinin de ilamda belirtilmemiş olması hâlinde icra ve iflas dairesince bilirkişi atanır. Bilirkişi tarafından incelemenin yapıldığı tarih itibarıyla belirlenen rayiç değer esas alınarak düzenlenecek rapora göre taşınır malın değeri tespit edilir. Tespit edilen değere karşı şikâyet yoluna başvurulabilir. Davacının alacağından fazla olmamak üzere, tespit edilen değer (tespit tarihinden itibaren yasal faiz işletilmek kaydı ile) ayrıca icra emri tebliğine gerek kalmaksızın haciz yolu ile davalı üçüncü kişiden tahsil edilir.”

(2) “İptal davasında talep, üçüncü kişinin elinden çıkarmış olduğu malların yerine geçen değere ilişkin ise veya dava devam ederken talep malın yerine geçen değere dönüştürülmüşse, üçüncü kişi, davacının alacağından fazla olmamak üzere, bu değerler oranında nakden tazmine (üçüncü kişinin devir tarihinden itibaren yasal faiz işletilmek kaydı ile) *mahkûm edilir. Bu hâlde, davacı alacaklı aynı takip dosyası üzerinden üçüncü kişiye icra emri gönderilmesini talep etmek suretiyle alacağını tahsil eder.*”

NOT: Taslak 451/2. maddedeki tazminat hükmü, yürürlükteki 283/2. maddeye paraleldir. Mevcut uygulamada Yargıtay, “bedele dönüşen iptal davalarında hükmedilen tazminata devir tarihinden itibaren faiz yürütülemeyeceğine ancak karar tarihinden itibaren yasal faiz yürütüleceğine” **hükmetmektedir. Bu şekildeki uygulama tasarrufun iptaline yol açacak şekilde borçludan malı devir alan üçüncü kişinin, devir aldığı malı iyiniyetli dördüncü kişiye devretmesi halinde üçüncü kişiyi adeta ödüllendirmektedir. Çünkü tazminat tutarına devir tarihinden değil, karar tarihinden itibaren yasal faiz yürütülecektir. Malı devretmeseydi, alacaklı taraf malın satış tarihindeki değerinden alacağını alacaktı. Malın devri halinde ise malın dördüncü kişiye devir tarihindeki rayiç değeri kadar tazminatı (alacağından fazla olmamak kaydı ile) ancak karar tarihinden (devir tarihinden değil) sonra işleyecek faizi ile birlikte alabilecektir (Bknz:**

Talih UYAR, Alper UYAR, Cüneyt UYAR, Tasarrufun İptali Davaları, 7. Bası.1499-1500).

Belirtilen nedenlerle, taslak yasa maddesinde “üçüncü kişinin dördüncü kişiye devir tasarrufu tarihinden itibaren yasal faiz yürütülecek şekilde” değişiklik yapılması daha adaletli bir çözüm olacaktır. Menkul mal devrine ilişkin tasarrufun iptali hükmü gereği, malı üçüncü kişinin teslim etmemesi, taşınırın veya mislinin borçlunun elinde bulunamaması ve güncel değerinin de ilamda belirtilmemiş olması hâlinde “icra ve iflas dairesince tespit edilecek değerinin üçüncü kişiden faizi ile birlikte tahsil edileceğine” dair kabul edilecek bir hüküm isabetli olacaktır...

[50] İhtiyaten haczedilenin teminat karşılığında borçluya veya üçüncü kişiye bırakılması

MADDE 458- (1) “*İhtiyaten haczedilen mallar... mal üçüncü kişi elinde ihtiyaten haczedilmişse, bir taahhüt senedi alınarak bu kişiye bırakılabilir*”

NOT: Maddede “üçüncü kişi elinde ihtiyaten haczedilen malların, bir taahhüt senedi alınarak, bu kişiye bırakılabileceği” öngörülmüştür. Uygulamada, bu kişiden “*taahhütname*” alınarak ihtiyaten haczedilen mallar kendisine bırakılmaktadır. Bu nedenle, ‘*taahhüt senedi*’ yerine ‘*taahhütname*’ sözcüğüne maddede yer verilmesi daha isabetli olacaktır.

[51] Kanun yolları

MADDE 539 – (2) “*İcra ceza mahkemesi, itirazı incelemesi için dosyayı o yerde icra ceza mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde icra ceza mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye ceza mahkemesine, icra ceza mahkemesi hâkimi ile asliye ceza mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye ceza mahkemesine gönderir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.*”

NOT: Bu fıkrada, icra ceza mahkemesinin verdiği ‘tazyik’ veya ‘disiplin’ hapsine ilişkin kararlar ile ‘itiraza tâbi olduğu belirtilen kararlara’ karşı tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde itiraz edilmesi üzerine, icra ceza mahkemesinin, itirazı incelemek için dosyayı o yerdeki başka bir icra ceza mahkemesine ... göndermesi isabetli bir düzenleme olmamıştır. Çünkü,

uygulamada bu hüküm hiç olumlu sonuçlar doğurmamıştır... Bunun yerine, bu hükümlere karşı istinaf kanun yolu açılması çok daha isabetli olacaktır...

[52] Kambiyo senetleri (çek, poliçe ve emre muharrer senet) hakkındaki hususi takip usulleri

MADDE ?.....

NOT : Taslak'ta, 2004 sayılı Kanununun 167-170/b maddelerinde düzenlenmiş olan – ve bugüne kadar ne doktrinde ne de Yargıtay içtihatlarında hiçbir maddesi ciddi biçimde eleştiriye konu olmamış olan- *'kambiyo senetlerine mahsus hususi takip usulleri'*ne yer verilmemiştir.

NOT: Kanımızca; bu Taslak'ta *"kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip"*in (2004 sayılı İİK.m. 167-170/b) kaldırılmış olması isabetli olmamıştır. Çünkü bu Taslağın aynen kanunlaşması halinde, elinde *'karşılıksız çıkmış çek'* ya da *'protesto olmuş bono'* bulunan alacaklılar, borçlularına "Örnek No: 7 Ödeme Emri" gönderecekler ve onların borca/imzalarına itiraz etmeleri üzerine haklarında başlatılmış olan 'icra takibi' duracak ve alacaklıların takibe devam etmelerini sağlamak için 'itirazın iptali davası' açması gerekecektir... Bu durumda ise alacaklıların alacaklarına kavuşmaları bir hayli gecikecektir.

Hiç olmazsa, İsviçre'de olduğu gibi, sadece tacirler arasında geçerli olmak üzere, 'kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip usulü'ne Taslak'ta yer verilmesi çok isabetli olacaktır.

Taslak'ta yer alan düzenleme, Bankaların kredi açmalarını çok zorlaştıracak ve sadece üzerinde ipotek kurmaya elverişli taşınmazları bulunanlara kredi açılmasına yol açacaktır.

[53]

NOT: Hazırlanmış olan Taslak'ta isim olarak *"CEBRİ İCRA KANUNU"* ifadesi kullanılmıştır. Kanımızca; bu konuda yerleşmiş bir terim olan *"TÜRK TİCARET KANUNU, TÜRK MEDENİ KANUNU, TÜRK BORÇLAR KANUNU, TÜRK CEZA KANUNU"* gibi isimler örnek alınarak *"TÜRK İCRA ve İFLÂS KANUNU"* teriminin tercih edilmesi daha isabetli olacaktır.